

LLIBRE DE MÚSICA

2n ESO

Israel Rodríguez Giménez

educàlia
editorial

MÚSICA

2n ESO

educàlia
editorial

Cuarta edición, 2015

Autor: Israel Rodríguez Giménez
Maquetación: Patricia Penavella Soto
Edita: Educàlia Editorial, S.L.
Imprime: Escenarigràfic

ISBN: 978-84-15161-51-6

Depòsit Legal: SE-6314-2011

Printed in Spain/Impreso en España.

Todos los derechos reservados. No está permitida la reimpresión de ninguna parte de este libro, ni de imágenes ni de texto, ni tampoco su reproducción, ni utilización, en cualquier forma o por cualquier medio, bien sea electrónico, mecánico o de otro modo, tanto conocida como los que puedan inventarse, incluyendo el fotocopiado o grabación, ni está permitido almacenarlo en un sistema de información y recuperación, sin el permiso anticipado y por escrito del editor.

Alguna de las imágenes que incluye este libro son reproducciones que se han realizado acogiéndose al derecho de cita que aparece en el artículo 32 de la Ley 22/18987, del 11 de noviembre, de la Propiedad intelectual. Educàlia Editorial agradece a todas las instituciones, tanto públicas como privadas, citadas en estas páginas, su colaboración y pide disculpas por la posible omisión involuntaria de algunas de ellas.

Educàlia Editorial, S.L.
Avda. Jacarandas, 2, loft 327, 46100 Burjassot-Valencia
Tel: 960 624 309 - 963 768 542 - 610 900 111
E-Mail: educaliaeditorial@e-ducalia.com
<http://www.e-ducalia.com/material-escolar-colegios-ies.php>

ÍNDEX

PRESENTACIÓ	5
PRELUDI	6
NOTA D'INTERÈS	7
TEMA 1: El so	9
TEMA 2: El ritme	23
TEMA 3: La melodia	35
TEMA 4: Classificació dels instruments	47
TEMA 5: La dinàmica musical	59
TEMA 6: Harmonia i acords	69
TEMA 7: La forma musical	85
TEMA 8: Agrupacions musicals	101
TEMA 9: Música popular i música en el cine	115
CODA	125

PRESENTACIÓ

Aquest llibre va dirigit a l'alumnat de 1r cicle de l'educació secundària, en concret per als alumnes de 2n d'ESO, d'una zona molt concreta i particular com és LA VALL DE SEGÓ. En aquest nivell ens trobem als alumnes que comencen la música després d'un any en secundària sense tindre aquesta assignatura. Per això, pràcticament comencem des del principi en el llenguatge musical i en la pràctica instrumental. Però sense oblidar el fet de que la majoria d'alumnes tenen unes mínimes nocions musicals de l'educació en primària i d'altres, tenen un bon nivell degut a que estudien música a les societats musicals dels seus pobles.

He intentat fer un llibre amb aquelles activitats i experiències que m'han funcionat al llarg de la meua carrera com a docent i que puguen ser útil als alumnes. El llibre de música treballa totes les qualitats del so i els elements de la música, i també l'alumne coneixerà diferents compositors, intèrprets, grups musicals, obres i els seu context històric i cultural.

També en el llibre es practicarà el llenguatge musical mitjançant les partitures de les cançons i obres significatives de la història de la música. Dedique una part molt important a la pràctica instrumental amb cançons que podran ser interpretades amb la flauta dolça i l'instrumental Orff. Altres cançons també s'utilitzaran per a fomentar la pràctica vocal i el coneixement de l'instrument que tots portem dins.

Les audicions i vídeos relacionats amb la matèria podràs escoltar-les en el CD que acompanya aquest material. Aquest llibre va junt amb un quadernet d'exercicis per a que l'alumne pugua treballar els conceptes més importants i així reforçar i assolir els conceptes fonamentals.

L'objectiu d'aquest curs de música és que l'alumne siga capaç de desxifrar una partitura

musical adequada al seu nivell i pugua interpretar-la amb algun instrument, i per descomptat, també ampliar la seua capacitat d'escolta i d'apreciació dels diferents estils musicals. Que l'alumne siga capaç de gaudir i entendre la música sense cap perjudici. Crec que l'educació musical és molt important per a la formació integral dels nostres alumnes, per fer una educació en la tolerància i en l'adquisició d'uns hàbits de disciplina individual i col·lectiva.

Israel Rodríguez

PRELUDI

La música ens acompanya i forma part de la nostra vida quotidiana. No podem imaginar-nos la vida sense música. Qualsevol activitat que fem pot estar amenitzada per la música: ballar, fer exercici, veure una pel·lícula...

El so està present per tot arreu i el músic organitza el so per crear una melodia. El so és la matèria prima de la música que s'organitza donant una forma determinada. A diferència d'altres arts com la pintura o l'escultura, la música no necessita espai sinó temps i, mesclant el so podem fer una obra d'art musical.

La música pot fer-nos gaudir o emocionar-nos i també actuar com a element cultural i integrador. Pot fer-nos més tolerants amb els altres i ser capaços d'entendre diferents músiques o estils musicals.

“Qui estima la música estima la vida”

La música com assignatura és important per a educar a l'alumne en valors, desenvolupar les seues capacitats perceptives i també com a formació cultural en general. Una disciplina que des de l'antiga Grècia passant per l'època medieval ha estat entre les principals matèries del saber.

Per a gaudir de la música encara més si cal, és important conèixer les qualitats del so i el llenguatge musical.

Anem part per part.

Nota d'interès

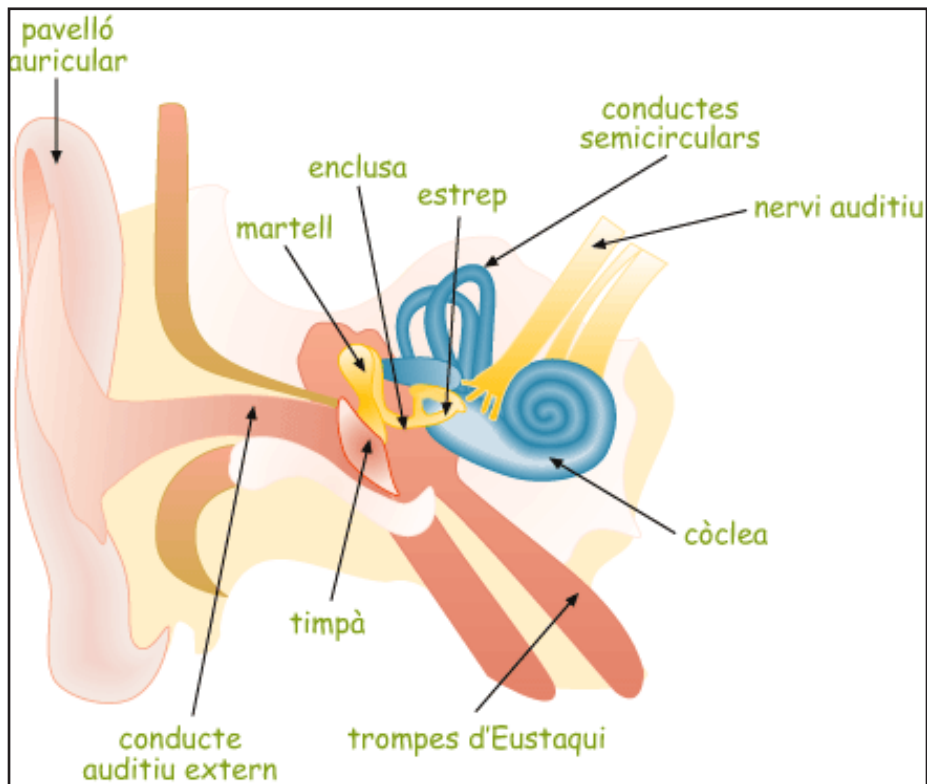
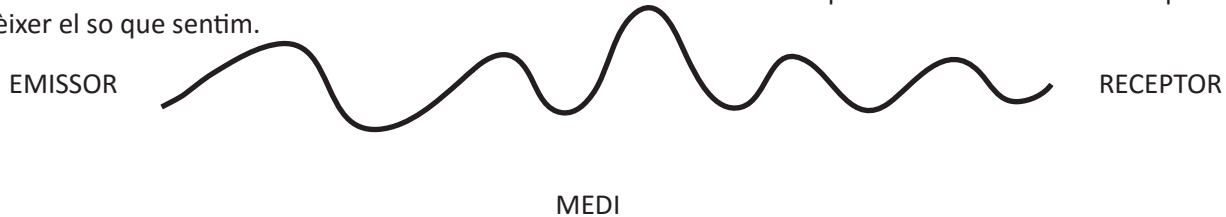
En llegir aquest llibre, assegura't bé de no passar-te per alt una paraula que no entens completament. Segons estudis, l'única raó per la qual una persona deixa d'estudiar o es sent incapaç d'aprendre, és perquè ha passat per alt una paraula sense entendre-la. La confusió o la incapacitat de comprendre, passa just després que una paraula no va ser entesa. Alguna vegada t'ha passat que en arribar al final d'una pàgina t'adones que no sabbies el que havies llegit? Bé, en alguna part anterior d'aquesta pàgina, vas passar per alt una paraula que no vas entendre totalment. Per exemple, en aquesta frase: «Es va descobrir que, en arribar l'ocàs, els nens estaven més calmats, i abans d'aquest, estaven molt més animats». Potser et parega que no entens la idea global, però la incapacitat per entendre ve totalment de l'única paraula que no sabries definir: **ocàs**, que significa "posta del sol". Si mentre llegeixes aquest llibre, el material es torna confús o sembla no poder entendre-ho, segurament hi haurà una paraula, just abans, que no has comprès. No continues, sinó retrocedeix fins al punt abans d'on et vas trobar en dificultats. Troba la paraula que no entens i defineix-la usant un diccionari. Tindre un diccionari a mà mentre estudies qualsevol matèria, és la millor idea que hages tingut mai.

TEMA 1

EL SO

El so es produeix quan una ona vibratòria arriba a la nostra oïda. Necessitem un emissor, objecte, persona o instrument, que produeix el so i emet una ona vibratòria que es trasllada mitjançant un medi, aire, aigua, ferro, terra... fins que aplega a nosaltres. Dins de l'oïda la vibració estimularà el timpà que transmetrà aquesta informació a l'oïda interna i d'ací es convertirà amb un estímul nerviós que arribarà al cervell. Així podem reconèixer el so que sentim.

Parts de l'oïda

1. EL SO EN L'ESPAI

Una ona és una vibració que transporta energia i es propaga a través de l'espai.

Les ones sonores que són **ones mecàniques**, no poden viatjar per l'espai, però sí les **ones electromagnètiques** (per exemple el llum).

Si cridarem ben fort en qualsevol part de l'univers no s'escoltaria el nostre crit o seria molt fluix a causa de la falta d'atmosfera, com passa a la lluna. Però recents descobriments afirmen que l'univers sí que té so i funciona com a un gran orgue. Pareix que **Plató** tenia raó quan parlava de la seua **música de les esferes**.

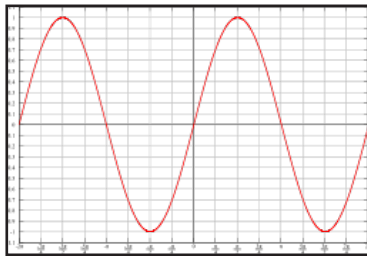
Mira aquest vídeo:

Hi ha so en l'univers?

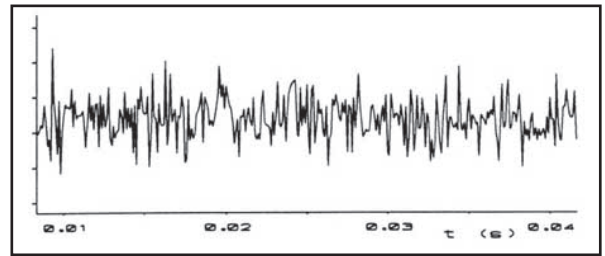

Les **ones sonores** complexes poden ser **periòdiques** o **no periòdiques**. (Periòdiques quan descriuen cicles repetitius en el temps. Les no periòdiques son aquelles que no segueixen ningun tipus de cicle periòdic).

El **soroll** està format per ones complexes no periòdiques de caràcter no musical, a diferència del **so musical** que són ones regulars i de caràcter agradable.

ona periòdica

ona no periòdica

2. QUALITATS O PARÀMETRES DEL SO

L'acústica estudia les lleis físiques del so i les seues aplicacions en la construcció d'instruments i sales de concerts.

El so té unes qualitats físiques que es poden combinar de diferent manera per a donar lloc als elements de la música.

altura + temps = melodia

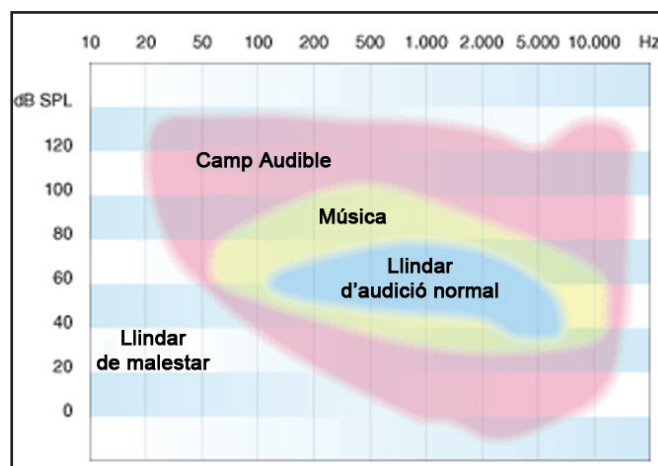
altura + intensitat = harmonia

Aquestes qualitats són:

1. Altura: aquest paràmetre ens indica si un so es agut o greu.

El llindar d'audició humana està entre **20 i 20.000Hz** aproximadament

Per baix d'aquest llindar estan els **infrasons** i per dalt els **ultrasons**.

Llindar d'audició

2. Durada: ens indica si un so es més llarg o més curt

Nosaltres utilitzem les figures de nota.

		
rodona	blanca	negra

			
corxera	semicorxera	fusa	semifusa

3. Intensitat: ens indica si un so és fort o és més fluix. La unitat de mesura és el dB (decibel). A partir de 100dB es produeix el llinard del dolor. El soroll urbà i el so excessivament fort de l'ipod i d'algunes discoteques o concerts pot provocar sordesa. En música utilitzem els matisos que s'indiquen amb abreviatures com:

pp - p - mf - f - ff

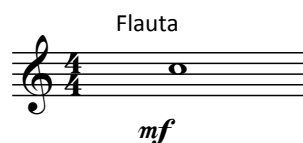
4. Timbre: ens indica el so característic de cada instrument o veu en particular. Per això parlem de "color instrumental". El so està format per un so fonamental i uns sons harmònics que són els que caracteritzen el color particular de cada instrument.

SO FONAMENTAL + SONS HARMÒNICS = TIMBRE

Per això podem distingir quan toca un violí d'una trompeta, encara que toquen la mateixa melodia.

Cada paràmetre o qualitat del so queda també reflexada en la partitura:

Exemple:

Altura: do'

Durada: rodona

Intensitat: mf (mig fort)

Timbre: flauta

- **Exercici:** reconeix el timbre de veu del teu company.

Tanqueu els ulls i una persona dirà en veu alta: "Hui fa sol i no plourà". La resta de la classe haurà de dir el nom de la persona que ha parlat.

Les qualitats del so estan relacionades amb els següents elements de la música, que estudiarem al llarg del curs.

Altura ----- **Melodia/Harmonia**

Durada----- **Ritme**

Intensitat----- **Matisos**

Timbre----- **So característic de cada instrument. "Color tímbric".**

- Quines qualitats del so estan més presents en cada audició?

1. Mysteries of the Macabre. G. Ligeti.
2. Carmina Burana, "O Fortuna". C. Orff.
3. Carmina Burana, "Dulcissime". C. Orff.
4. Carmina Burana, "Tempus est iocundum". C. Orff.

3. LA NOTACIÓ MUSICAL

En primària has pogut aprendre el nom de les notes i d'alguns símbols musicals. El llenguatge musical ha evolucionat desde l'edat mitjana fins als nostres dies i podem dir que és universal. És important per desxifrar una partitura i poder interpretar-la, i a més a més, per conservar la música i que no s'oblidi.

Allegro ma non troppo

4. EXERCICIS DIARIS D'ESCALFAMENT - PRÀCTICA INSTRUMENTAL (FLAUTA DOLÇA)

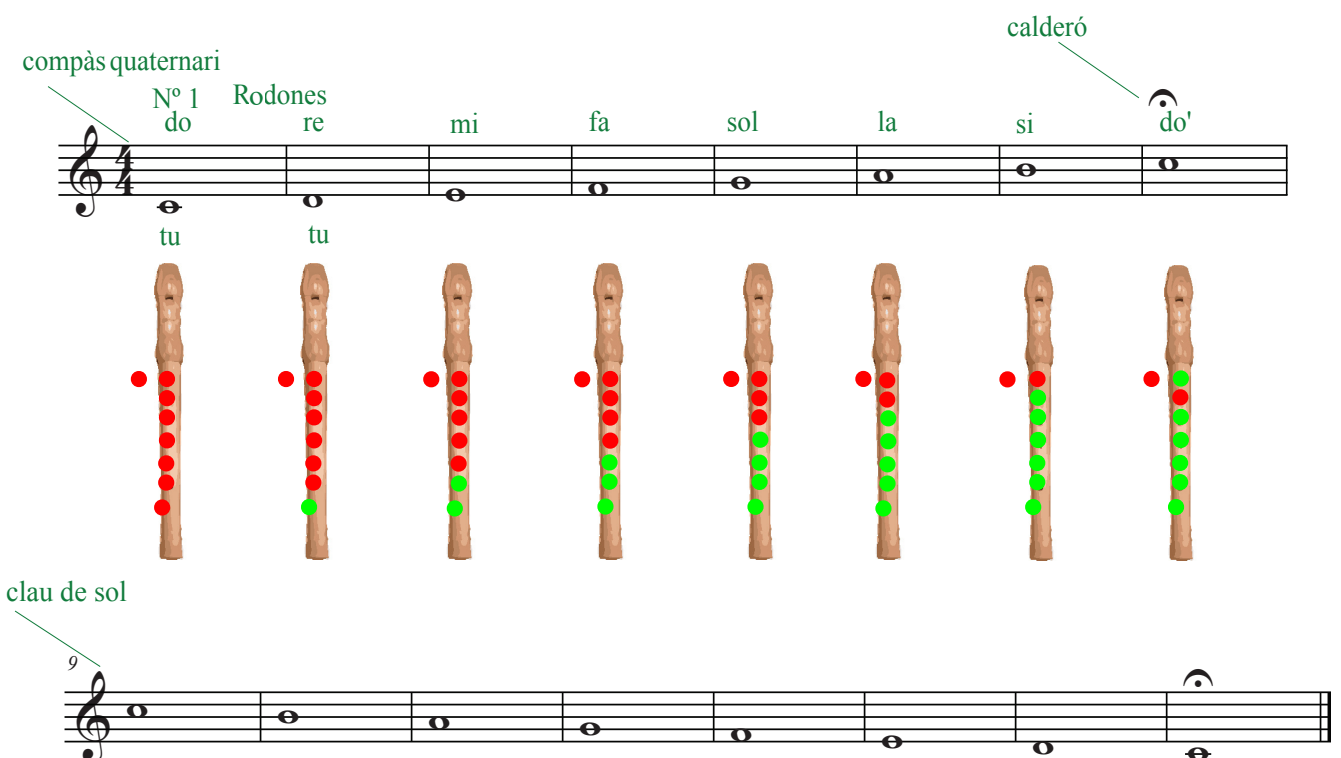
compàs quaternari

Nº 1 Rodones

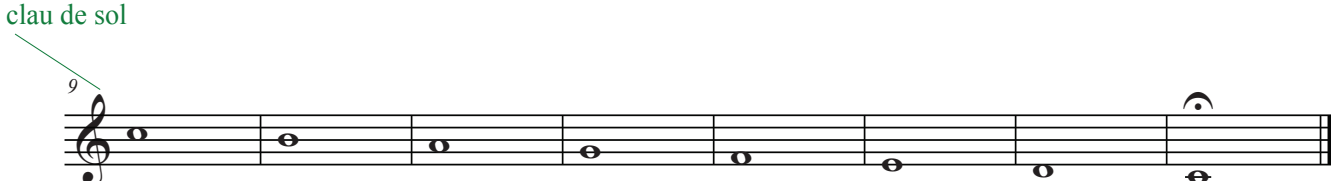
do re mi fa sol la si do'

tu tu

calderó

clau de sol

Nº 3

corxeres

Musical notation for exercise Nº 3, featuring a treble clef, 2/4 time signature, and a melody with eighth notes and quarter notes. The lyrics "tu tu" are written below the first two measures. The piece concludes with a fermata over a whole note.

Nº 3b

corxeres

Musical notation for exercise Nº 3b, identical to exercise Nº 3, featuring a treble clef, 2/4 time signature, and a melody with eighth notes and quarter notes. The piece concludes with a fermata over a whole note.

Nº 3c

corxeres

Musical notation for exercise Nº 3c, identical to exercise Nº 3, featuring a treble clef, 2/4 time signature, and a melody with eighth notes and quarter notes. The piece concludes with a fermata over a whole note.

Nº 3d

corxeres

Musical notation for exercise Nº 3d, identical to exercise Nº 3, featuring a treble clef, 2/4 time signature, and a melody with eighth notes and quarter notes. The piece concludes with a fermata over a whole note.

Nº4a Tresets

Musical notation for exercise Nº4a, featuring a treble clef, 2/4 time signature, and a melody with eighth notes and quarter notes. The lyrics "tu tu tu" are written below the first three measures. The piece includes triplets and concludes with a fermata over a whole note.

Musical notation for exercise Nº4a continuation, starting at measure 6. It features a treble clef, 2/4 time signature, and a melody with eighth notes and quarter notes. The piece includes triplets and concludes with a fermata over a whole note.

Nº4b Tresets

Musical notation for exercise Nº4b, featuring a treble clef, 2/4 time signature, and a melody with eighth notes and quarter notes. The piece includes triplets and concludes with a fermata over a whole note.

Musical notation for exercise Nº4b continuation, starting at measure 6. It features a treble clef, 2/4 time signature, and a melody with eighth notes and quarter notes. The piece includes triplets and concludes with a fermata over a whole note.

Nº4c Tresets

Musical notation for exercise Nº4c, featuring a treble clef, 2/4 time signature, and a melody with eighth notes and quarter notes. The piece includes triplets and concludes with a fermata over a whole note.

Musical notation for exercise Nº4c continuation, starting at measure 6. It features a treble clef, 2/4 time signature, and a melody with eighth notes and quarter notes. The piece includes triplets and concludes with a fermata over a whole note.